

PHỤC VỤ TÍCH CỰC HÔN NỮA KINH TẾ VÀ QUỐC PHÒNG
BẰNG CÁC SẢN PHẨM KHÍ TƯỢNG THỦY VĂN CÓ CHẤT LƯỢNG

(trích Tham luận tại Hội nghị tổng kết
ngành KTTV năm 1980)

Nguyễn Ngọc Thụy - Phòng KHK

... Ngành khí tượng thủy văn đã phục vụ tích cực cho kinh tế và quốc phòng chưa ?

Đó là câu hỏi thật sự đáng đặt ra, mặc dù trong lời chào mừng của nhiều đại biểu ngành bạn đều nói không ít lời khen ngợi chúng ta.

Theo chúng tôi nghĩ, với tinh thần nghiêm túc tự phê bình, chúng ta có thể dùng câu trả lời : "chưa" hoặc "chưa nhiều". Điều đó hoàn toàn không có nghĩa là phủ nhận thành tích mà là sự đối chiếu không phải giữa năm sau với năm trước mà chủ yếu là giữa đòi hỏi khách quan và kết quả thực tế hoạt động của ngành ta.

Trong những năm qua, Đảng và Chính phủ đã quan tâm chỉ đạo, tạo cho ngành ta nhiều thuận lợi, đầu tư 8,8 triệu (1977) lên 10,5 triệu (1980), biên chế tăng từ 2776 (1976) lên 3820 người (1980), khuyến khích nhiều chủ trương lớn về hợp tác quốc tế mà trước kia chưa có điều kiện thực hiện, ...

Có thể nói, khi tổng kết công tác, rút kinh nghiệm, chúng ta nói khá đúng các hiện tượng yếu kém nhưng điều quan trọng hơn phải là phát hiện đúng nguyên nhân và trách nhiệm về ai, đồng thời vạch ra khả năng khắc phục các thiếu sót thật cụ thể, có xác định rõ trách nhiệm cá nhân và thời hạn.

Chúng tôi nghĩ rằng ngành ta hoàn toàn có thể làm được hơn nhiều so với hiện nay do có nhiều thuận lợi cơ bản : cơ sở kỹ thuật và lực lượng cán bộ khá, đủ khả năng phục vụ những nhiệm vụ chính, lại được Đảng và Chính phủ quan tâm, có quan hệ HTQT rộng rãi, nhất là với Liên xô, nhu cầu kinh tế và quốc phòng ngày càng lớn. Lịch sử phát triển ngành ta đã vượt quá 1/4 thế kỷ.

Có thể nói mạng lưới trạm cố định KTTV của ta hiện nay, nói chung khá dày, biên chế ngành với 42 phó tiến sĩ và khoảng 800 cán bộ đại học, trong đó khoảng 1/4 tốt nghiệp từ nước ngoài, nếu so với lãnh thổ, số dân, thu nhập quốc dân, đều thuộc loại khá cao của thế giới, kể cả các nước có nền kinh tế phát triển thuộc các nước XHCN hoặc Đông nam Á.

Cơ sở vật chất, trang bị kỹ thuật của ngành ta quả thật còn thấp.

Song nhìn chung lại, theo chúng tôi tiềm năng của ta rất lớn (mà nhiều nước đã đánh giá cao về tiềm lực cán bộ KHK của ta) nhưng chúng ta chưa hết sức

tận dụng, và có lẽ sẽ mắc sai lầm lớn nếu chúng ta yên trí rằng trong nhiều lĩnh vực KHKT "trình độ của ta còn hạn chế" như trong lĩnh vực dự báo KTTV hạn ngắn, công bố số liệu điều tra cơ bản, tổng kết các kết quả nghiên cứu khoa học về KTTV phục vụ phân vùng và quy hoạch sản xuất v.v...

Chúng tôi cho rằng, nếu tiếp tục kéo dài ý nghĩ đó trong những năm 80 này sẽ làm cho chúng ta mắc tư tưởng chờ đợi những thành tựu của thế giới, chờ trang thiết bị hiện đại mà không lo tự lực cải tiến phương pháp, lề lối làm việc, tổ chức, cũng như tinh thần trách nhiệm, ý thức phục vụ.

Quả thật, chúng ta có một số mặt hạn chế, nhưng chủ yếu là phần cơ sở vật chất, trang bị, chứ phần vốn trí tuệ của ta không phải là kém. Vấn đề là chỉ đạo, quản lý, tổ chức thực hiện ra sao để huy động được tiềm năng to lớn đó.

.....

Công tác tổng kết, rút kinh nghiệm về KHKT sau các năm có thiên tai lớn hoặc các đợt công tác quan trọng chưa thật coi trọng và tiến hành nghiêm túc.

Chúng ta có thể thống nhất ý kiến với nhau rằng trước các việc khó, việc lớn, nếu vượt qua được thì có thành tích lớn nhưng nếu trong quá trình tiến hành, có vấp vấp, cũng không phải là điều đáng sợ mà cần thẳng thắn, thật thà tổng kết, rút kinh nghiệm.

Chúng ta đã qua mùa bão lụt 1978, 1980 qua việc xây dựng và lắp đặt radar đầu tiên, triển khai hệ thống phác xi min, tổ chức NCKH theo các chương trình, trực trực và chậm chạp trong việc xuất bản tài liệu, dự báo hạn dài, tổng kết số liệu điều tra KTTV và công bố, ...

Nhưng trong chúng ta, có đồng chí còn e ngại khi nói đến sự yếu, kém của mình mà dễ cho qua hoặc cho rằng do trình độ KHKT hạn chế. Chúng tôi đề nghị cần làm rõ: đâu là những hạn chế, đâu là những khả năng hoàn toàn có thể làm được, nếu tổ chức và quản lý tốt.

Chẳng hạn, trong hai mùa bão lụt 1978, 1980 ta có một số ưu điểm nhưng cũng có một số khuyết điểm và nhược điểm cần được tổng kết, rút kinh nghiệm, không nên bỏ qua. Đã đến lúc cần xác định rõ: khả năng dự báo bão của ta chắc đến đâu trong phạm vi 6 giờ, 12 giờ, 24 giờ? cần chú ý khả năng dự báo bão trong các trường hợp phức tạp như bão mạnh lên từ áp thấp nhiệt đới, thiếu số liệu biên khơi, bão đôi, bão có tương tác với phơn róng, lạnh, v.v... Khả năng tin cậy trong điều kiện không dự báo chắc cho thời gian dài v.v...

Chúng tôi đề nghị trong năm 1981 sẽ làm tốt công tác tổng kết, rút kinh nghiệm về KHKT cho các đợt công tác lớn.

Trên cơ sở vạch rõ các thiếu sót và nhược điểm cần có biện pháp chủ động và kiên quyết sửa chữa bằng các hành động cụ thể.

.....

Trong lĩnh vực thực hiện một số tiến bộ kỹ thuật mới, hiện đại, cần nhận rõ sự mất cân đối, thiếu đồng bộ nghiêm trọng hiện nay và có sự chỉ đạo sâu sát hơn, mới tránh sự trì trệ hoặc sai sót lớn.

Qua viễn cảnh HTQT năm năm 1981-1985, chúng ta sẽ có những thiết bị hiện đại đắt tiền mà trước đây chưa từng có về chất lượng và số lượng như vậy (máy tính EC, radar 10 cm, 7-10 radar các loại, trung tâm thông tin, ...). Trong khi đó, số công nhân lành nghề, kỹ sư máy và kỹ sư khai thác, vận hành trong các lĩnh vực này của ngành ta còn quá ít. Thêm vào đó, về mặt xây dựng cơ bản lại đòi hỏi làm rất đúng quy cách và quá trình bảo dưỡng thiết bị trong nhiều năm sau này cũng phải rất chính quy.

Nhưng chúng tôi nhận thấy phân thức của ta về vấn đề lớn lao này có phần quá đơn giản. Có được 7-10 radar hiện đại trong vài năm là một mộng tưởng lớn nhưng hãy coi chừng ! Với những thiết bị đó, nếu không có sự chuẩn bị tương xứng về các mặt, chúng ta sẽ phải trả giá đắt, có thể sẽ bị sa lầy về chính những thiết bị hiện đại, đắt tiền đó (kinh nghiệm CITAR MRL-2, ...). Để làm tốt việc lớn này, dứt khoát phải hình thành cho rõ :

- Quan điểm học thuật về phát triển bộ môn khí tượng radar và vật lý khí quyển, toán tính toán, tự động hóa trong ngành KTTV.
- Chuẩn bị một đội ngũ cốt cán tối thiểu (kỹ sư, công nhân, ...) cần thiết, đủ sức đảm nhiệm công việc.
- Có khả năng hiện thực về mặt xây dựng cơ bản đối với từng công trình.
- Có sự chỉ đạo sâu sát, toàn diện của lãnh đạo.

Con đường hiện đại hóa rất vinh quang, sáng lạn nhưng nó đòi hỏi nghị lực lớn, sức sống mãnh liệt, tổ chức sản xuất lớn, nghiêm cách chứ không dung thứ cho cách làm tùy tiện, ngại khó, thiếu quy hoạch đồng bộ.

.....

Cần tận dụng tiềm lực cán bộ KHKT của ngành và xúc tiến nghiên cứu và thực hiện hai chủ trương lớn của ngành : cải tổ mạng lưới quan trắc, cơ cấu tổ chức ngành và tiến hành các chương trình KHKT trọng điểm của Tổng cục và của Nhà nước.

Đội ngũ cán bộ KHKT của ngành ta là một tiềm lực đáng kể. Nếu biết tập hợp anh chị em lại, trân trọng đối với những cố gắng, cống hiến của anh chị em, định hướng được các công tác phục vụ và nghiên cứu theo các chương trình, mục tiêu trọng điểm thiết thực, thì ngành ta chắc chắn sẽ có được nhiều sản phẩm KTTV có chất lượng. Tiếc rằng vừa qua, ta còn làm được ít.

Ngành ta đang đứng trước nhiệm vụ phục vụ kinh tế quốc dân, quốc phòng và đời sống đồng thời HTQT ngày càng nhiều và khó. Chúng ta lại ở các điều kiện có nhiều khó khăn về cơ sở kinh tế, vật chất kỹ thuật của ngành cũng như của đất nước mà các vùng thiên nhiên lại đa dạng và ở thế kéo dài 15 độ vĩ, mở rộng ra biên lớn.

và gradient khúc xạ của các lớp đẳng nhiệt và nghịch nhiệt, cũng như quy luật hình thành và biến đổi của loạn lưu ở lớp biên. Ngoài ra còn cần phải nghiên cứu sự xuất hiện tầng dân sóng, khí quyển mà trong nhiều trường hợp không thể quan sát được mục tiêu ở cách mặt đất vài trăm mét, mặc dù mục tiêu vẫn tồn tại.

Tài liệu tham khảo

1. A.P Xi-véc-xơ V.v... nguyên lý Radar - tiếng Nga xuất bản năm 1959.
2. Các chỉ tiêu kỹ thuật của Radar khí tượng MRL - 2.
3. Tăng Bá Chơn, Nguyễn Minh Phú v.v... Báo cáo khoa học của trường Đại học Bách khoa Hà nội (1973).
4. Bean B.R and Dutton E.J - Radiometeorology - Colorado - 1966.

PHỤC VỤ TÍCH CỰC HƠN NỬA KINH TẾ VÀ QUỐC PHÒNG

(tiếp theo trang 3)

1. Vì vậy đã đến lúc, nếu không nói là hơi chậm, phải xem xét lại toàn bộ hệ thống tổ chức của ngành và sự chỉ đạo thực hiện sao cho có hiệu quả kinh tế kỹ thuật cao trong tình hình mới, khắc hẳn những năm 50 hay 60 trước đây.

Nếu cải tổ mạng lưới của ta hiện nay theo hướng tinh giản và đặc lực, giảm bớt mật độ trạm khoảng 10% (hay hơn) chúng ta sẽ mạnh lên và đổi ra một số cán bộ để tập trung ở những trung tâm khu vực và những cơ sở tốt về phục vụ và nghiên cứu khoa học, các đoàn, đội điều tra lớn.

2. Trong kế hoạch 5 năm tới, theo đề án của ngành, Tổng cục KTTV sẽ tiến hành 5 chương trình KHKT trọng điểm về bão, gió mùa, lũ, tài nguyên nước, thủy động lực của sông và ven biển và 2 vấn đề KHKT về quy hoạch mạng lưới và khí hậu nhiệt đới.

Đó là phương thức hoạt động kiểu mới, tập hợp các đề tài KHKT theo các chương trình và vấn đề cụ thể định hướng theo những mục tiêu kinh tế kỹ thuật, có sự tập trung chỉ đạo, đầu tư cán bộ, và kinh phí, tránh lối làm ăn phân tán, tự phát và thiếu phối hợp trước đây.

Tuy nhiên, năm 1981 chúng ta mới bắt tay vào thực hiện, vì vậy cần có sự chỉ đạo chặt chẽ, đặc biệt cần chú ý tới các biện pháp huy động điều động cán bộ, đầu tư kinh phí, tạo điều kiện thuận lợi cho cán bộ làm việc yên tâm và phấn khởi làm việc.

.....

Trên đây, chúng tôi mới nêu một vài khía cạnh của tình hình và nhiệm vụ từ góc độ KHKT. Chắc chắn rằng, để đưa phong trào tiến lên, mở ra "một bước ngoặt trong sự nghiệp phục vụ kinh tế, quốc phòng, an ninh của ngành", các đồng chí lãnh đạo Tổng cục sẽ có những kết luận và biện pháp cần thiết về tổ chức, quản lý, hậu cần, cán bộ và chế độ, chính sách./.